

«Men jeg *er* jo en femmer!»

Om karakterdempet underveisvurdering på Elvebakken videregående skole

Litt om meg

- Anne Lise Jomisko, 55
- Jobbet som lektor i 23 år
- Underviser i norsk og psykologi
- 10 år som fagkoordinator i norsk
- Lærebokforfatter

Elvebakken videregående skole

- Vi holder til ved Akerselva nederst på Grünerløkka i Oslo
- Linjer: SF, MK, IM, KDA, Elektro, påbygg, kort botid
- Elever: 1500
- Pedagogisk ansatte: 150
- Norskavdelingen: 30 norsklærere

Utviklingsarbeid i norskfaget de siste 10 årene

- Høye inntakskrav ved skolen avler prestasjonspress
- For mange stressa elever, for lite læringsglede – hva gjør vi?
- **Norskfaget** er stort og lærerne retter og jobber mye (og mer enn andre?)
- Resultatene i norsk på Elvebakken var svakere enn man kunne forvente
- Et aktivt arbeid for å forbedre resultatene *og* samtidig minske karakterpresset ble igangsatt fra høsten 2011
- Mangeårig norsksatsning har muliggjort en rekke prosjekter
- Studietidsmodell (muliggjør flere av de norskfaglige ekstratilbudene vi har)
- Bryte ned kompetansemålene i læreplanen til konkrete og håndterbare mål (Lokaltilpasset læreplan)
- Legge opp til mer prosess og underveisvurdering og mindre tallvurdering

Utgangspunkt

- **Forskning**

Trygve Kvithyld og Arne J Aasens artikkel «Fem teser om funksjonell respons på elevtekster» (Tidsskriftet *Viden om Læsning*, 9/2011)

- **Lokal læreplan**

- Større fokus på det mest sentrale i faget: Hva slags kompetanse er det egentlig norskfaget skal gi?

- **Ønske om en mer aktiv tilbakemeldingskultur**

Fra vurdering av læring til vurdering for læring

- Kritisk blikk på egen tilbakemeldingskultur
- Mer vekt på framovermeldinger
- Mer prosess-skriving og mappevurdering – involvere elevene i egen læring
- Skrivedager
- Mer vekt på muntlige tilbakemeldinger

Arbeidet med lokal læreplan (og faste årsplaner)

- Tydelig mandat
- Arbeidsgruppe (4 fagautoriteter)
- Jevnlige rapporteringer, tilbakemeldinger fra kollegiet, justeringer
- Ikke trumfe igjennom provoserende forslag
- Våge å ta noen grep
- Være nøye med språk og henvendelsesform til elevene

Struktur og fagsamarbeid i norskavdelingen

- 30 norsklærere
- Avdelingsleder med fagansvar, fagkoordinator, fagleder (ny i høst)
- 1 fagmøte per uke per trinn (behovsstyrt, timeplanlagt, koordinator til stede som møteleder og bindeledd mellom team og ledelse)
- 1 fagforum per måned (inngår i møteplanen, bundet tid)
- 1 halv- eller heldags fagseminar per termin (bundet tid)
- Studiereiser

Struktur og fagsamarbeid i norskavdelingen

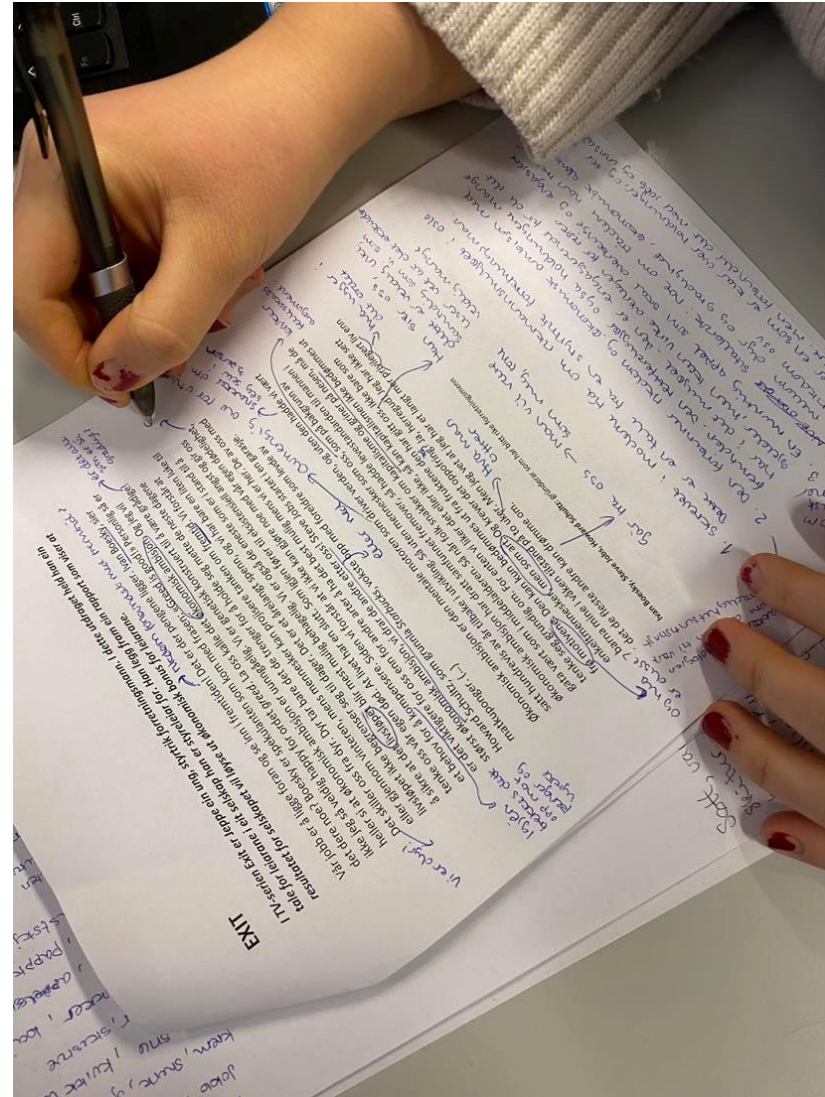
- Tett samarbeid i trinnvise fagteam, med oppfølging fra ledelsen
- Vurderingsfellesskap
- Faglig og pedagogisk oppdatering (eksterne og interne kurs, ulike lesegrupper)
- Vektlegger det sosiale
- Opplæring av nye norsklærere (vekt på vurderingsfellesskap)
- Har (og trenger støtt) godvilje hos ledelsen for å kunne gjennomføre tiltakene

Faglige tiltak for elevene

- Skrivedager i stedet for heldagsprøver (klassen deles i to)
- En opp-kurs
- Nynorsk kurs
- Skrivekurs i vinterferien og enkelte lørdager Vg3
- Skrivekonkurransse Vg2
- Lesesirkel (Ibsen)
- Hedda Gafler, veiledning i frokosten og studietimen
- Tett og jevnlig samarbeid med skolebiblioteket

Skrivedager erstatter heldagsprøver

Delt skrivedag erstatter heldagsprøve i Vg1 og Vg2

PLAN FOR DAGEN

09:00-09:30	Individuelt arbeid Individuell tekstlesing, velge novelle
09.30-10.00	Samarbeid i grupper, snakke om novellen
10.00-11.00	Individuell skriving
11.00-11:30	Individuell skriving med lærerveiledning Noen skal ha veiledning av lærer. Formuler to konkrete spørsmål du har til læreren om teksten din. Vi følger oppsatt plan. Alle andre skriver.
11:30-12:00	Felles lunsjpause
12:00-14:00	Individuell skriving med lærerveiledning Noen skal ha veiledning av lærer. Formuler to konkrete spørsmål du har til læreren om teksten din. Vi følger oppsatt plan. Alle andre skriver. Kameratvurdering ved behov
14:00-14:30	Avsatt tid til å gå gjennom vurderingskriteriene og tekstrevisjonskurset i Appell s. 138-139, og se teksten din i lys av dette.
14.30-15.00	Ferdigstilling og innlevering av teksten din

Etterarbeid til skrive­dagsteksten

Jobb først individuelt:

1) Les gjennom teksten din og kommentarene fra læreren din.

- Forstår du alle kommentarene? Hva må du gjøre for å finne ut av de du eventuelt ikke forstår? Gjør det!

2) Prøv deretter å utføre anbefalte endringer i teksten din. Marker det du endrer i gult. Du kan gjøre så mange endringer du ønsker, også der lærer ikke har kommentert, og du trenger ikke ta hensyn til sidetallsbegrensningen.

3) Bruk til slutt vurderingsskjemaet (se nedenfor) og gå grundig gjennom den reviderte teksten din. Skriv ned i kommentarfeltet i hvilken grad du mener at du lykkes med de enkelte kriteriene i teksten din. Der du mener at du ikke har lyktes, skriver du også ned hva du kan prøve å gjøre for å få det til.

Paroppgave:

3) Gå sammen i par og les hverandres reviderte tekst. Bruk vurderingsskjemaet til å fylle ut positive kommentarer og forbedringspunkter til partnerens tekst. Del skjemaene og tilbakemeldingene med hverandre, og samtal om hvordan dere opplever å lese og kommentere hverandres tekster på denne måten.

Hva er fordeler og hva er ulemper med å «slippe andre inn i teksten sin», og å få innblikk i andres tekster?

Vurderingskriterier	Kommentar
<p>Struktur: Teksten har en tydelig og hensiktsmessig presenterende innledning, drøftende hoveddel og konkluderende avslutning</p> <p>I svaret blir det bevisst brukt temasetninger og tekstbindere for å skape sammenheng i teksten.</p> <p>Teksten er utformet som en fagartikkel som greier ut om og drøfter temaet for oppgaven</p>	
<p>Innhold: Teksten drøfter spørsmålet i oppgaven gjennom eksempler fra minst to tekster</p> <p>Påstander blir støttet med sitater fra tekstene</p> <p>Sitatene kommenteres på en selvstendig måte og ved bruk av fagbegreper</p> <p>Teksten bruker ulike kilder på en kritisk, selvstendig og etterrettelig måte</p> <p>Proessen viser at du kan vurdere og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og faglige kriterier</p>	<p>Ditt forslag til ett fokuspunkt for neste tekst:</p>
<p>Språk: Teksten inneholder relevante fagbegreper</p> <p>Språket er presist, og rettskrivingen er god</p> <p>Stilen er saklig, formell og objektiv</p>	

Kameratvurdering

- Fire og fire i hver bordgruppe og bytte ca hver fjerde uke
- Gruppeinndeling muliggjør tett samarbeid elevene imellom ved tekstproduksjon
- Jevnlig kombinasjon av kameratvurdering og veiledning fra lærer
- Både på skrivedager og i lengre skriveprosesser
- En anledning til å øve på å bruke metaspråk

Kameratvurdering for skrivedagen på vg1 i uke 16

Velg deg ut 2-3 punkter fra listen under som du ber den som leser teksten din fokusere ekstra på under kameratvurderingen. Det er lurt om dette er noe du er usikker på selv så du kan få mest mulig ut av tilbakemeldingen. Kanskje kan dette fungere som en sjekklister for deg selv når du jobber videre med egen tekst også.

Innhold

- Hvordan er tekster brukt i teksten? Er de presentert korrekt med forfatter, tittel, årstall for utgivelse?
- Hvordan brukes sitater eller eksempler fra tekstene i avsnittene? Kommenteres sitater og eksempler for å underbygge og støtte temasetningenes påstander? Er hensikten med å vise til eksempler eller sitater forklart?
- Hvordan kommer drøftingen til syne i hoveddelen? Finnes det ulike syn på saken? Hvordan kan ulike perspektiver komme tydeligere fram?
- Tar avsenderen stilling til saken og begrunner konklusjonen?

Struktur

- Hvordan kan innledningen bli bedre? Blir tekstene presentert? Er problemstillingen enkel å forstå? Hvordan kan innledningen bli morsommere for leseren?
- Har alle avsnittene i hoveddelen en temasetning som er enkel å forstå? Og er delkonklusjonene relevante som svar på for problemstillingen?
- Oppgis kilder på en kritisk, selvstendig og etterrettelig måte og i tråd med Harvardstilen?
- Hvilke tekstbindere skaper sammenheng i teksten? Gi tips til ord som gjør avsnittet lettere å lese. Brukes fraser som «på den ene/andre siden»? Ord som «likevel», «men», «derfor» eller «altså» på en hensiktsmessig måte?
- Gi tips til hvordan konklusjonen blir klarere. Svarer den på problemstillinga i innledninga?

Språk

- Hvilke fagbegreper finner du i teksten? Foreslå flere.
- Er språket saklig, presist og variert? Finn setninger som kan bli bedre, vurder om teksten varierer mellom lengre og kortere perioder. Er det komma på rett sted, for eksempel når leddsetningen kommer før helsetningen? Marker ord som du mener er upresise, subjektive eller unødvendige som for eksempel «veldig», «da» eller «litt».

Respons på elevtekster: Hvordan utvikle elevene til å bli kompetente skrivere?

Tidligere var responsen ofte en blanding av at vi

- forsvarte karakteren vi ga
- ga råd til elevene om hva hun skulle gjøre med teksten sin (og det var ofte råd eleven ikke kunne benytte seg av)

Bevisstgjøring:

- Autentisk versus iscenesatt skrivesituasjon (skoleskriving ER iscenesatt som en øvelse, og tillater at man gjør feil)
- Responsen må være relevant og den må fremme læring
- Balanse mellom ros og kritikk

Fem teser om funksjonell respons (Kvithyld og Aasen)

- 1 Responsen må gis underveis i skriveprosessen
- 2 Selektiv respons
- 3 Dialog mellom lærer og elev (responsgiver og skriver)
- 4 Respons må motivere til revisjon
- 5 Forståelig og læringsfremmende respons

1 Responsen må gis underveis i skriveprosessen (prosessrespons)

Hvordan løse det?

- Kameratvurdering (øve på å gi andre respons underveis)
- Korte og hyppige tilbakemeldinger på deler av teksten
- Vektlegge dialogaspektet
  - (skriftlig og muntlig dialog)
- Flere utkast (to, tre?)

2 Selektiv respons

- Individuell og differensiert
  - (Vygotiskij: Soner for nær utvikling)
- Klargjøre formålet med skriveoppgaven
  - Øve på avsnittsbygging, tekstsammenbinding, fagbegreper, tegnsetting, sjangertrening eller annet
- Kortsvaret særlig nyttig til øving
- Bruke faste og løse studietimer til behovstilpasset respons

3 Dialog mellom lærer og elev

- Få tilgang til elevens skrivenivå for å innlede en dialog om teksten
- Hjelp eleven med å få selvinnsikt:
  - Hva er du fornøyd med?
  - Hva har du prøvd å få til?
  - Hvilke deler av teksten er du ikke fornøyd med?
- Skriftlig dialog:
  - Loggtekster med fokuspunkt til neste gang
- Muntlig dialog:
  - På skrive dager, fagsamtaler

Eksempel på skriftlig dialog, Vg1

Refleksjonsnotat om haustterminen

Skriv eit refleksjonsnotat om det du har lært gjennom haustterminen i norskfaget. Notatet skal vere på ca. 300 ord, og du skal skrive på sidemålet ditt. Teksten skal vere ein samanhengande tekst med innleiing og avslutning der du dekkar desse punkta:

- Denne hausten har du mellom anna skrive og framført ein appell, skrive ein tverrfagleg artikkel, lese og hatt fagsamtale om noveller, du har skrive novelletolking på ein skrivedag, lese ein roman og laga ein presentasjon av denne. Kva slags **utbytte** har du fått av dette? Kva for **lærdom** tek du med deg vidare?
- Av alle dei ulike måtane vi har jobba på i faget, kva for nokre måtar opplever du som mest **læringsrike** for din eigen del?
- Kva meiner du er **dine sterkaste sider** i norskfaget så langt, og kva kan du **jobbe meir med** når det kjem til både munnleg og skriftleg arbeid?
- Kva tenkjer du er samanhengen mellom romanen du las og temaet «folkehelse og livsmeistring»?
- Trur du at lesing av skjønnlitteratur kan bidra til betre folkehelse og livsmeistring?

4 Respons må motivere til revisjon

- Understreke betydningen av *prosess*: mappe, skrivedag, førsteutkast
- Forklare forskjellen på formativ og summativ respons
- Gjøre responsen om til generell skriveveiledning
- Utarbeide et felles metaspråk i norskavdelingen og i klasserommet
- Utfordring: Bytte ut «under middels – middels – over middels - høy» (skjult karaktersetting?)

5 Forståelig og læringsfremmende respons

• ~~Dårlig flyt~~

- Her kan du bruke tekstbindere, f eks «likevel» eller «i tillegg til» for bedre flyt.

• ~~Uklart språk~~

- For at meningene dine skal komme tydeligere frem, kan du bruke fagbegreper som «synsvinkel» og «begrenset viten».

• ~~Kommafeil~~

- Hvordan var det du skulle sette komma i oppramsinger? Se her:

<https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriveregler/Kommaregler/>

I tråd med fagfornyelsen (gjennom 10 år):

- ✓ Vurdere og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og faglige kriterier
- ✓ bruke tilbakemeldinger og kunnskap om språk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster

Underveisvurdering:

- ✓ Læreren og elevene skal være i dialog om utviklingen elevene viser i norsk muntlig og i skriftlig hovedmål og sidemål. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å reflektere over egen læring og som grunnlag for å bearbeide egne muntlige og skriftlige tekster.

Lykke til med
skoleåret

og takk for meg!

